

Havainnot ja vaikuttavuusperustaisesta kehittämisen käynnistyneillä hyvinvointialueilla: Vaikuttavuuden talon kuulumisia

Innovaatio- ja strategiaverkoston tapaaminen, 20.9.2023

Tomi Mäki-Opas

Professori, yhteiskuntapolitiikka, vaikuttavuuden tutkimus

Vaikuttavuuden talo

Itä-Suomen yliopisto

UEF// Vaikuttavuuden talo

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvän vaikuttavuuden tutkimusta ja koulutusta

- Monitieteellinen tutkimus
- Perus-, jatko-, ja täydennyskoulutus
- Vaikuttavuuden tutkimuksen päivät
- MOOC Vaikuttavuus-verkkokurssi

NELJÄ VAHVAA TUTKIMUSALUETTA:

- 1) Vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- 2) Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä niiden integraation vaikuttavuus ja kustannus-vaikuttavuus
- 3) Vaikuttavuuden ja kustannus-vaikuttavuuden menetelmäkehitys ja aineistolähtöiset lähestymistavat
- 4) Vaikuttavuusperusteinen SOTE-johtaminen, -päätöksenteko ja lainsäädännön vaikutusten arviointi

Puheenvuoron sisältö:

- 1) Hallitusohjelman nostot** vaikuttavuuden tutkimuksen kannalta
- 2) Havainnot** vaikuttavuusperusteisesta kehittämisestä käynnistyneillä hyvinvointialueilla
- 3) Mitkä ovat vaikuttavuustutkimuksen työkalut?**
- 4) Johtopäätökset: vaikuttavuustiedolla johtaminen ja vaikuttavuusperustainen kehittäminen**

Hallitusohjelman nostoja: vaikuttavuustutkimus

Hallitusohjelman nostot

- => Painotetaan **väestön hyvinvoinnin ja terveyden sekä palveluiden kustannusvaikuttavuuden** kannalta merkittävimpiä **toimia**
- => Otetaan käyttöön **vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä sekä kehitetään uusia** ratkaisuja perustuen kokonaistaloudelliseen hyötyyn ja kustannusvaikuttavuuteen.
- => **Edistetään SOTE:n digitaalisaatioon liittyvää osaamista ja innovaatioimintaa**
- => **Poistetaan esteitä** palveluiden integraation, tietojohdamisen, digitalisaation ja henkilöstön riittävyyden edistämiseksi
- => Tehostetaan **systemaattista vertailukelpoisen laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon** tuotantoa, tiedon analysointia ja hyödyntämistä.
- => => **Tuetaan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden tutkimusta**, joka kohdentuu palvelujärjestelmään, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

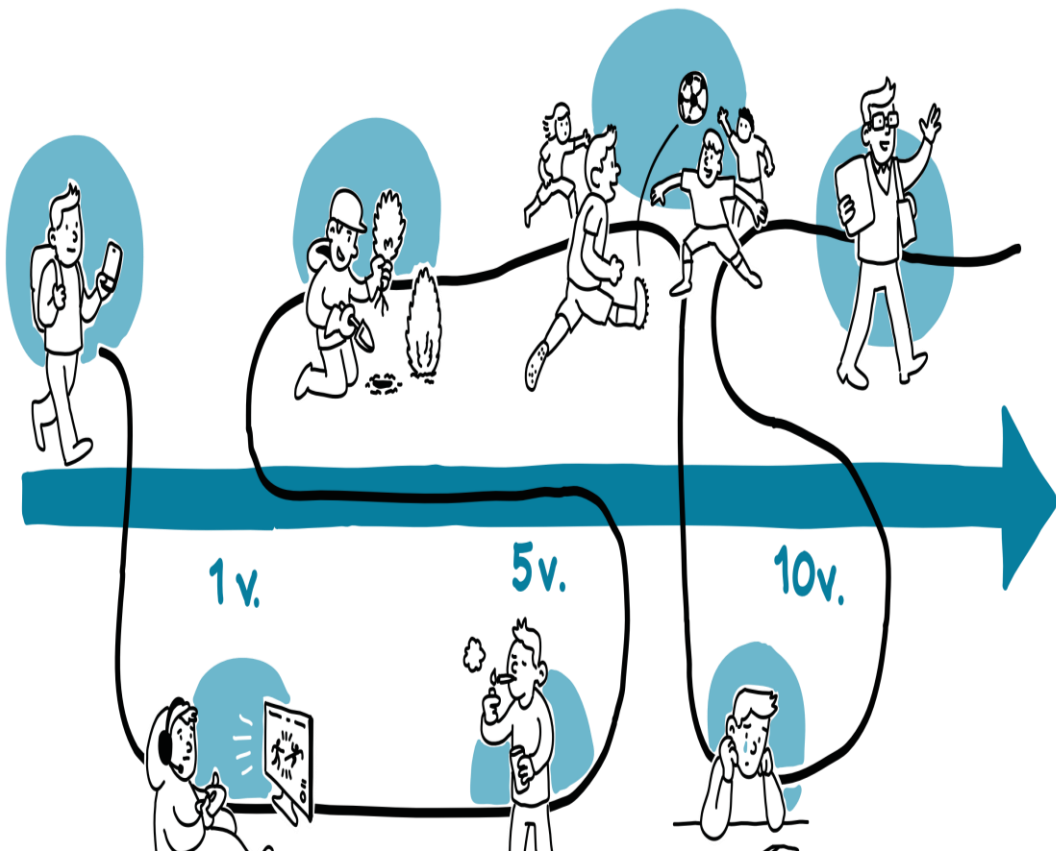

Havaintoja vaikuttavuusperusteisesta kehittämisestä käynnistyneillä hyvinvointialueilla

Hyvinvointialueet eri vaiheissa ja eri vahvuuksilla liikkeellä

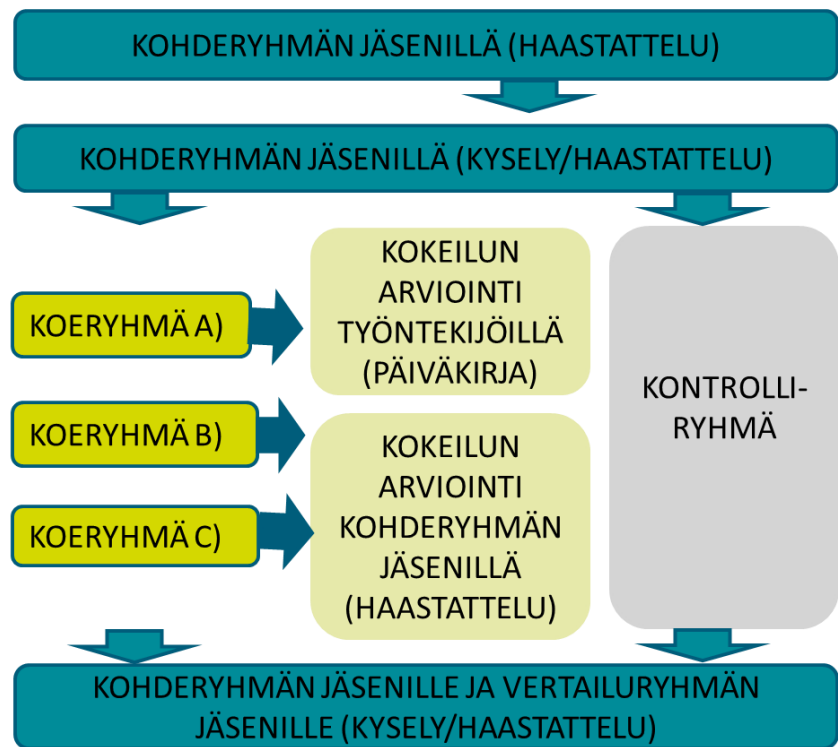
- Jo pidemmällä vaikuttavuusperustaisessa olevat HVA ovat olleet aktiivisia ennen hyvinvointialueiden perustamista: esim. tiedolla johtaminen
- Moninaiset palvelut: Digitaaliset palvelut vs kasvotaiset palvelumallit
- Ehkäisevä / hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaalihuolto ei vahvasti näkyvissä kaikilla HVA:lla, SOTE-integraatiosta puhumattakaan
- Vaikuttavuuden mittaaminen vasta alkutekijöissä: esim. yleisellä tasolla mikä on hyvä vaikuttavuusmittari, sosiaalihuollossa mittareita vähän paitsi ikäihmisten palvelut

MITKÄ OVAT VAIKUTTAVUUDEN TUTKIMUKSEN TYÖKALUT?

VAIKUTTAVUUS = kuinka hyvin jokin palvelu tai prosessi tuottaa hyvinvointihyötyä asiakkaalle / asukkaalle

- ❖ **Hyvinvointihyötyjen kokonaisvaltaista arviointia:** asiakkaan hyvinvointi (elämänlaatu), asiakkaan historia ja kokemukset, perheen merkitys, asiakkaan ja ammattilaisen vuorovaikutus, lähijohtaminen, muut olosuhteet
- ❖ **Vaikuttavuuden tutkimus on monimenetelmällistä:** määrällinen ja laadullinen, eri tutkimusasetelmat, **vaikuttavuusmittarit**, yhteiskehittämistä ja implementaatiota, taloudellinen (kustannusvaikuttavuus)
- ❖ **Vaikuttavuuden tutkimus huomioi:**
 - ❖ Ei toivotut tai ennalta-arvaamattomat vaikutukset
 - ❖ Ajallisen ja yhteiskunnan muutoksen

Malmivaara 2022; Frijters & Krekel 2021

UEF// University of Eastern Finland

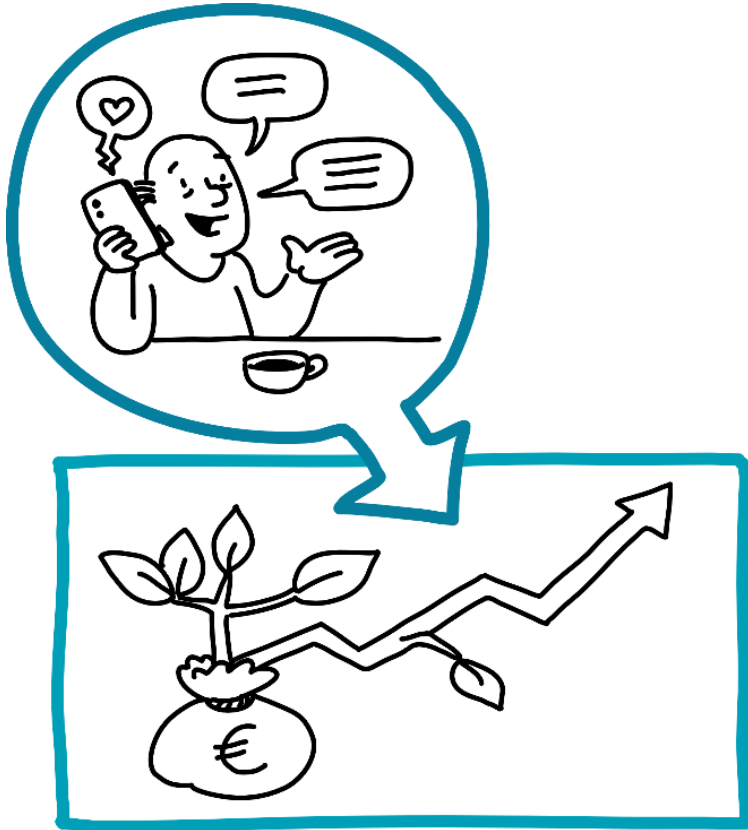
Vaikuttavuus / Mäki-Opas T 20.09.2023

3) **Johtopäätökset:** **Vaikuttavuustiedolla johtaminen ja vaikuttavuusperustainen kehittäminen**

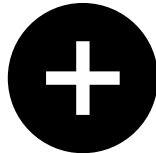

VAIKUTTAVUUSTIEDOLLA JOHTAMINEN

- 1) **Moninaiset terveyden ja hyvinvoinnin haasteet ja tarpeet** (kokonaisvaltainen käsitys hyvinvoinnista)
- 2) **Mitkä ovat asiakkaan mahdollisuudet tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja sekä osallistua häntä koskevaan päätöksentekoon** (systeemisyyys, yhteiskunnan rakenteet ja osallisuus)
- 3) **Miten tehdä tavoitteellisia investointeja toimenpiteisiin, jotka edistävät maksimaalisesti hyvinvointia:** yleiset ja räätälöidyt toimenpiteet
- 4) Tärkeää huomioida kerätä tietoa **vaikuttavuuden kannalta keskeisistä tekijöistä ja eri tasoilla** (asiakas, organisaatio, yhteiskunta)

VAIKUTTAVUUSPERUSTAINEN KEHITTÄMINEN MERKITYS (PDSA-KETJU):

- 1) Kilpailevat intressit
- 2) Vaikuttavuustiedon merkitys kehitystyössä
- 3) Yhteinen ymmärrys

KIITOKSET!

Tomi Mäki-Opas

Professori, yhteiskuntapolitiikka, vaikuttavuuden tutkimus

Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta
Itä-Suomen yliopisto (UEF)

Puh. 029 445 5238

Sposti tomi.maki-opas@uef.fi

VAIKUTTAVUUDEN TALO

<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>

VAIKUTTAVUUS SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA TUTKIMUSYHTEISÖ (EFFECTIVENESS RC):

<https://www.uef.fi/fi/tutkimusyhteiso/vaikuttavuus-sosiaali-ja-terveyspalveluissa>

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

KESKEISIÄ LÄHTEITÄ:

- OECD (2021) Costs of Non-communicable diseases, saatavilla: [Cost of Non-Communicable Diseases in the EU | Knowledge for policy \(europa.eu\)](#)
- WHO (2021). WHO Geneva Charter for Wellbeing. The Geneva Charter for Well-being (who.int)
- WHO (1998). Wellbeing Measures in Primary Health Care/The Depcare Project. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe
- Malmivaara A (2022) Vaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollossa, Duodecim
- Frijters P, Krekel C. (2021) A Handbook for Wellbeing Policy-Making: Oxford
- Mustonen E (2021), [eRepo - Telephone-based health coaching for chronic disease patients: evaluation of short- and long-term effectiveness of health benefits and costs \(uef.fi\)](#)
- Lavikainen P, Mattila E, Absetz P, Harjuma M, Lindström J, Järvelä-Reijonen E, Aittola K, Männikkö R, Tilles-Tirkkonen T, Lintu N, Lakka T, van Gils M, Pihlajamäki J, Martikainen J. Digitally Supported Lifestyle Intervention to Prevent Type 2 Diabetes Through Healthy Habits: Secondary Analysis of Long-Term User Engagement Trajectories in a Randomized Controlled Trial. J Med Internet Res. 2022 Feb 24;24(2):e31530. doi: 10.2196/31530. PMID: 35200147; PMCID: PMC8914749.
- Martikainen J, Jalkanen K, Heiskanen J, Lavikainen P, Kivinen P, Laatikainen T (2022) Visuaalinen prosessin kontrollointi perusterveydenhuollon vertaiskehittämisessä, Lääkärilehti, saatavilla: [Lääkärilehti - Visuaalinen prosessin kontrollointi perusterveydenhuollon vertaiskehittämisessä \(laakarilehti.fi\)](#)
- Vaarama M & Mäki-Opas T (2020) Systemisellä ja osallistavalla otteella parempaan yhteiskunnan sosiaaliseen laatuun ja yksilöiden, Focus Localis, 4/2020, pp. 65-85.
- Mäki-Opas T, Veszteg C, Carter Anand J & Vaarama M, (2022) Co-production of social experiments to promote health and wellbeing among disadvantaged groups together with key stakeholders. In Knox K, Kubacki K & Rundle-Thiele S (edit., "Stakeholder involvement in social marketing – challenges and approaches to engagement", Routledge, New York, pp. 132-149
- Raudusojä A (2023), TERVEYDENHUOLLON KUSTANNUKSIA VOIDAAN HILLITÄ PRIORISOINNILLA JA VÄHÄHYÖTYISIÄ HOITOJA KARSIMALLA, PROSHADE BLOGI-KIRJOITUS, [Terveydenhuollon kustannuksia voidaan hillitä priorisoinnilla ja vähähyötyisiä hoitoja karsimalla - PROSHADE](#)